

Předkládaná práce vychází z klasické metodologie politických dějin a dějin politického myšlení, jakkoli neváhá využívat interdisciplinárního přístupu zvláště v přesahu k politické filosofii a právní vědě. Na příkladu proměny politických strategií vůdčích osobností státoprávní šlechty ověřuje možnost využití typologie Klause Epsteina (v mnohém konvenující s přístupem např. K. von Beymeho a částečně též S. Neumanna) v poměrech českého politického konzervatismu. Konzervativní politický proud se v prostředí habsburské monarchie etabloval v polovině 19. století. Zatímco ospalé poměry na zemském sněmu v době předbřeznové nedovolovaly rozkvět soutěže politických programů, rychlý vývoj událostí v průběhu revolučního roku 1848 akceleroval nezbytnost ustavení konzervativní formace. Vzhledem ke složení stavovské obce i zvýšenému riziku ohrožení tradiční společenské struktury nás nepřekvapí, že se právě šlechta stala nositelem úsilí o zachování přirozených vazeb historicky zformované societatis civilis. Ojedinelá situace českých zemí, kde v porovnání s alpskými oblastmi převládala rozsáhlá rodová patrimonia s vlastními správními strukturami, poskytovala aristokratickým toryům zásadní argument pro odmítnutí byrokratického správního centralismu, a logicky následně také liberálního konstitucionalismu, který v polovině 19. století začíná dominovat politické scéně. Zejména na úsvitu konstituční éry počátkem 60. let se naskytla jedinečná příležitost k formulaci představy o adekvátní podobě správních a politických struktur monarchie. Příležitost, která se později již nikdy neopakovala. Dveře realizaci autonomistických a federalistických idejí otvíral tzv. říjnový diplom. Česká šlechta tehdy navíc disponovala mimořádnou vůdčí osobností – Jindřich Jaroslav Clam-Martinič ve spolupráci se Lvem Thunem, Karlem III. ze Schwarzenbergu a Jiřím Lobkovicem vytváří jádro okruhu státoprávní šlechty.